

Vammaisfoorumi ry
Handikapp forum rf
Finnish disability forum

Kirjallinen asiantuntijalausunto

10.2.2021

Eduskunta
Sivistysvaliokunta
siv@eduskunta.fi

Asia: VNS 3/2020 vp Valtioneuvoston selonteko kestävän kehityksen
globaalista toimintaohjelmasta Agenda2030:sta Kohti hiilineutraalia
hyvinvointiyhteiskuntaa

Aika: perjantai 12.2.2021 klo 11.30

Vammaisfoorumi ry kiittää eduskunnan sivistysvaliokuntaa mahdollisuudesta antaa kirjallinen asiantuntijalausunto Valtioneuvoston selonteosta kestävän kehityksen globaalista toimintaohjelmasta Agenda2030:sta Kohti hiilineutraalia hyvinvointiyhteiskuntaa. Vammaisfoorumi ry on 29 valtakunnallisen vammaisjärjestön yhteistyöjärjestö, jonka tarkoituksena on YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen mukaisesti edistää vammaisten ihmisten tasa-arvoa ja yhdenvertaisen osallistumisen mahdollisuuksia yhteiskunnassa. Vammaisfoorumi edustaa jäsenjärjestöjensä kautta noin 228 000 vammaista ja pitkäaikaissairasta ihmistä. Kirjallisessa asiantuntijalausunnossa Vammaisfoorumi käsittelee pääasiassa sivistysvaliokunnan tehtäväkentän asioita.

Globaali kestävän kehityksen toimintaohjelma – Agenda2030 – on ohjannut Suomea ja muita maita kohti kestävämpää tulevaisuutta vuodesta 2016 lähtien. Agenda2030 tähtää köyhyyden poistamiseen sekä kestäväan kehitykseen, jossa otetaan ympäristö, talous ja ihminen tasavertaisesti huomioon. Agenda2030 sovittiin YK:n jäsenmaiden kesken vuonna 2015. Selonteko kuvaa Suomen nykytilanteen Agenda2030:n toteuttamisessa, hallituksen toimet kunkin 17 kestävän kehityksen tavoitteen osalta,

toimeenpanotyötä ohjaavat politiikkaperiaatteet, kansallisen toimeenpanon organisoinnin, sekä toimeenpanon seurannan ja arvioinnin mekanismit.

Vammaisfoorumi pitää selontekoa onnistuneena, sillä siinä on nähty Suomi osana globaalia todellisuutta ja määritelty toimintatavoitteet sekä kotimaan että kansainvälisen työn osalta. Agenda 2030 tavoittelee juuri tätä; ymmärrystä asioiden keskinäisriippuvuudesta.

Hallituksen työ Agenda2030n toimeenpanemiseksi

TAVOITE 1: Poistaa köyhyys sen kaikissa muodoissa kaikkialta

Selonteon mukaan hallitus helpottaa palkkatyön, yrittäjyyden ja muiden tulomuotojen yhteensovittamista. Vammaisten ihmisten kohdalla yksi vuosia vammaisjärjestöjen toimesta esillä ollut asia on palkka- tai yritystulon ja eläketulon yhteensovittaminen. Vammaisjärjestöt ovat tuoneet esiin tarvetta kehittää lineaarista mallia ja tuoda lineaarinen malli myös kansaneläkelain 12 § 2 momentin mukaiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen. Se olisi vammaisten ihmisten työllisyyttä lisäävä, kannustinloukun purkava ja kansantaloudellisesti edullinen ratkaisu.

Tällä toimella olisi mahdollista kehittää ja parantaa vammaisten ihmisten työllisyyttä ja luoda tilaisuuksia esimerkiksi nykyistä parempaan osa-aikatyön tekemiseen. Tällä on suora yhteys koulutukseen, sillä tällä hetkellä monet hyvinkin korkeasti koulutetut vammaiset ihmiset ovat vailla työtä.

Tavoitteessa 1.4 todetaan, että uuden teknologian käyttö on mahdollista kaikille myös julkisten palveluiden osana. Vammaisfoorumi pitää näkemystä liian optimistisena ja todellisuudesta kaukana olevana. Monet vammaiset ihmiset ovat digitalisaation ja digitaalisten palvelujen ulkopuolella. Joko kyseiset palvelut eivät ole saavutettavia, eli ne eivät toimi näkövammaisten ihmisten käyttämien apuvälineiden kanssa, vammaisilla ihmisillä ei ole käytössään laitteita, joilla kyseisiä palveluja käyttää, tai heillä ei ole taitoja kyseisten palvelujen käyttöön.

Digitalisaatioon liittyvät saavutettavuusongelmat ovat konkretiaa esimerkiksi koulumaailmassa perusopetuksesta korkea-asteelle. Ongelmia on digitaalisten oppimisympäristöjen ja oppimateriaalien kanssa sekä myös valintakokeiden ja ylioppilaskirjoitusten kanssa. Lisäksi ongelmia on lasten ja nuorten huoltajien käyttöön tarkoitetuissa digitaalisissa järjestelmissä sekä henkilöstön käyttämissä järjestelmissä. Tämä asettaa näkövammaiset ja myös muut saavutettavia digitaalisia palveluja tarvitsevat eriarvoiseen asemaan muuhun väestöön nähden. On huomattava, että saavutettavuus tulee ulottaa

myös huoltajien ja henkilöstön käyttämiin järjestelmiin, sillä näkövammaisia tai muulla tavoin vammaisia, joille saavutettavuus on keskeinen seikka, on myös heissä eikä vain lapsissa ja nuorissa.

Globaaleissa tavoitteissa mainitaan tyttöjen asema ja oikeudet sekä kehittyvien maiden ihmisten pääsy tasa-arvoiseen koulutukseen. Globaalisti noin 50 % vammaisista lapsista ei pääse kouluun. Kehittyvissä maissa tilanne on erityisen huolestuttava.

Vammaisten ihmisten aseman kannalta kehittyvissä maissa elävien vammaisten ihmisten mahdollisuus kouluttautua ja saada sen myötä työpaikka sekä ansaita elantonsa on ensiarvoisen tärkeää. Erityisen heikossa asemassa ovat kehittyvien maiden vammaiset tytöt. On välttämätöntä, että Suomi tukee aktiivisesti inklusiivisen koulutuksen kehittämistä ja parantamista sekä vammaisten ihmisten koulutusmahdollisuuksia osana kehitysyhteistyötä. Samat köyhyyden vähentämisen avaimet, jotka toimivat Suomessa, toimivat myös kehittyvissä maissa.

Selonteon mukaan EU-yhteistyössä keskeistä on eriarvoisuuden vähentäminen ja ratkaisujen löytyminen globaaleihin eriarvoisuutta kasvattaviin ongelmiin. Vammaisfoorumi pitää tärkeänä, että EU-yhteistyössä tämä fokus on keskeisenä mielessä. Koska EU:n puitteissa ei systemaattisesti kerätä yhdenmukaista tilastotietoa vammaisista kansalaisista, on vaikeaa nähdä, miten eriarvoistumista on onnistuttu heidän kohdallaan vähentämään.

TAVOITE 3: Taata terveellinen elämä ja hyvinvointi kaiken ikäisille

Selonteon mukaan hallitus takaa jokaiselle lapselle ja nuorelle mahdollisuuden mieluisaan harrastukseen koulupäivän yhteydessä. Vammaisfoorumi muistuttaa, että tämän tulee koskea myös vammaisia lapsia ja nuoria. Koulupäivän yhteydessä tarjottavien harrastusten tulee olla sellaisia, että vammaiset lapset ja nuoret voivat osallistua niihin yhdenvertaisesti vammattomien kanssa. Lisäksi vammaisille lapsille ja nuorille tulee taata heidän tarvitsemansa apu ja tukitoimet, jotta he voivat tosiasiaassa osallistua toimintaan. Vammaisilla lapsilla ja nuorilla tulee olla oikeus ikä- ja kehitystasoaan vastaavaan toimintaan.

Hallitus vahvistaa nuorten kuulemisvelvoitetta ja tuottaa sen kehittämiseksi uusia työkaluja. On tärkeää, että kuulemisvelvoitteen vahvistaminen toteutuu myös vammaisten nuorten kohdalla. Käytettävien ja kehitettävien työkalujen tulee olla sellaisia, että ne ovat myös vammaisten nuorten käytettävissä. Mikäli kuuleminen toteutetaan digitaalisesti, järjestelmän tulee olla saavutettava.

Liikuntapaikkojen kestäväää rakentamista tuetaan pienentämällä korjausvelkaa sekä edellyttämällä edelleen kohteilta energiatehokkuutta. Vammaisfoorumi muistuttaa, että liikuntapaikkojen rakentamisessa on varmistettava myös esteettömyys.

Liikunnan yhdenvertaisuuden edistämisessä huomioidaan erityisesti vammaiset ja ikäihmiset. Vammaisfoorumi pitää tärkeänä, että vammaisilla ihmisillä on yhdenvertainen mahdollisuus liikunnan harrastamiseen. Vähäinen liikunta on myös vammaisten ihmisten keskuudessa yleistä. Liikunnan harrastaminen ei ole mahdollista esimerkiksi puuttuvan henkilökohtaisen avun, puuttuvien tai liian kalliiden liikuntaan tarvittavien apuvälineiden tai liikuntapaikkojen puutteellisen esteettömyyden vuoksi. Myös tiedonsaanti liikuntamahdollisuuksista voi olla puutteellista.

Liikuntaharrastusten ohella Vammaisfoorumi muistuttaa vammaisten ihmisten kilpaurheilun mahdollistamisesta ja tukemisesta. On tärkeää, että kilpaurheilun edellytykset ja harjoitteluolosuhteet ovat kunnossa myös vammaisilla kilpaurheilijoilla.

Hallitus laatii toimenpideohjelman kiusaamiseen puuttumiseksi ja yksinäisyyden vähentämiseksi. Vammaisten lasten ja nuorten kokema kiusaaminen on valitettavan yleistä. Samoin on yleistä heidän kokemansa yksinäisyys ja sosiaalinen eristyneisyys. Kouluterveyskyselyn mukaan toimintarajoitteiset nuoret ovat heikommassa asemassa muihin nuoriin verrattuna. Lisäksi toimintarajoitteiset tytöt ja pojat ovat keskenään eriarvoisessa asemassa. (<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-838-8>) Laadittavassa toimenpideohjelmassa on kiinnitettävä huomiota vammaisten lasten ja nuorten asemaan.

TAVOITE 4: Taata kaikille avoin, tasa-arvoinen ja laadukas koulutus sekä elinikäiset oppimismahdollisuudet

YK:n vammaissopimuksen 24 artikla käsittelee koulutusta. Artiklan säännökset velvoittavat takaamaan yhdenvertaisen oikeuden koulutukseen. Vammaisia ihmisiä ei saa sulkea koulutusjärjestelmän ulkopuolelle vammaisuuden vuoksi. Lisäksi vammaisia ihmisiä varten on tehtävä heidän yksilöllisten tarpeidensa mukaiset kohtuulliset mukautukset.

Sivistysvaliokunnan käsittelyssä olevassa Valtioneuvoston selonteossa todetaan, että hallitus antaa eduskunnalle koulutuspoliittisen selonteon. Vammaisfoorumi on lausunut opetus- ja kulttuuriministeriölle koulutuspoliittisen selonteon luonnoksesta. Selonteon luonnoksessa oli huomattavia puutteita vammaisten ihmisten asemasta. Myöskään vammaisjärjestöjen osallistaminen ei ollut selonteon valmistelussa toteutunut

YK:n vammaissopimuksen velvoitteiden mukaisesti. Suomi on ratifioinut YK:n vammaissopimuksen, joka on maassamme voimassa lain tasoisena. Vammaissopimuksen 4 artiklan yleiset velvoitteet kohta 3 käsittelee osallistamisvelvoitetta.

Lausuessaan koulutuspoliittisen selonteon luonnoksesta Vammaisfoorumi esitti lukuisia vammaisiin ihmisiin liittyviä näkemyksiä ja seikkoja, jotka tulee selonteossa ottaa esille. Lisäksi Vammaisfoorumi esitti, että vammaiset ihmiset nostetaan koulutuspoliittisessa selonteossa esiin myös omana alalukunaan. Näin oli tehty ruotsinkielisten ja maahanmuuttajien osalta. Vammaiset ihmiset olivat koulutuspoliittisessa selonteossa selkeästi syrjässä, mitä ei voida pitää YK:n vammaissopimuksen mukaisena toimintana.

Agenda2030n toimeenpanoon liittyvän selonteon mukaan koulutus- ja osaamistaso nousee kaikilla koulutusasteilla, oppimiserot kaventuvat ja koulutuksellinen tasa-arvo lisääntyy. Vammaisten ihmisten koulutustaso on muuta väestöä matalampi. Tilastotietoa on olemassa Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen ylläpitämän näkövammarekisterin tilastoista. Näkövammarekisterin tilastojen mukaan työikäisistä näkövammaisista perusasteen tutkinnon varassa on 35,1 %, keskiasteen tutkinnon suorittaneita on 43,9 % ja korkea-asteen tutkinnon suorittaneita 20,6 %. Vastaavasti työikäisten näkövammaisten työllisyysaste on 41,6 %. On todennäköistä, että vammaisten koulutustaso ja työllisyysaste ovat kaikkia vammaisia ihmisiä katsottaessa näitäkin matalammat. Vaikka vammaisten ihmisten koulutustaso on noussut, se jää jatkuvasti jälkeen koko väestön koulutustasosta.

Hallitus toteaa, että eri koulutustasoilla otetaan läpileikkaavasti huomioon digitalisaatio. Vammaisfoorumi muistuttaa saavutettavuuden välttämättömyydestä digitalisaatiossa ja digitaalisissa palveluissa. On tärkeää tunnistaa, että vammaiset ihmiset eivät ole yksi yhtenäinen ryhmä. Ellei saavutettavuutta oteta vakavasti, esimerkiksi näkövammaiset lapset, nuoret ja aikuiset jäävät helposti ulkopuolelle eivätkä voi olla osallisina yhdenvertaisesti muiden kanssa. Kuuroille puolestaan on tärkeää, että oppimisalustaa kehitettäessä otetaan huomioon viittomakieli. Osalle vammaisista lapsista jo digitaaliseen oppimisympäristöön tunnistautuminen on este, jota he eivät voi ylittää ilman asianmukaista tukea. Myös kirjoitustaidottomat ihmiset tulee ottaa huomioon digipalveluja tarjottaessa ja niitä hankittaessa.

Hallituksen tavoitteena on jatkuvan oppimisen edistäminen ja se toteuttaa parlamentaarisen jatkuvan oppimisen uudistuksen, jolla vastataan läpi elämän jatkuvaan tarpeeseen kehittää ja uudistaa omaa osaamista. Vammaisfoorumi muistuttaa, että jatkuva oppiminen kuuluu kaikille. Koulutuksellinen tasa-arvo ja yhdenvertaisuus tulee toteuttaa varmistamalla, että kaikki, myös vammaiset ihmiset, pääsevät kehittämään työuran aikana omaa osaamistaan.

Hallituksen mukaan varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen laatua ja tasa-arvoa parantavilla Oikeus oppia –kehittämisohjelmilla turvataan tasa-arvoista alkua oppimiseen sekä parannetaan hyvinvointia. Tavoitteena on kaventaa ja ennaltaehkäistä oppimiseroja sekä vahvistaa oppimisen tukea.

Vammaisfoorumi on huolissaan vammaisten lasten ja nuorten osallisuudesta varhaiskasvatuksessa sekä esi- ja perusopetuksessa. Osallisuus tulee varmistaa.

Varhaiskasvatuksessa on erityisen tärkeää huomioida riittävä tuki ja huolehtia vammaisten lasten sosiaalistumisesta ja ryhmäytymisestä. Yleisesti tulee huolehtia, että vammaiset oppilaat pääsevät osallistumaan peruskoulutukseen inkluusiivisesti. Jotta inkluusio toteutuu, tarvitaan lisää resursseja lähikouluihin. Näin tuki saadaan oppilaan lähelle. Tuen pitää aina olla yksilöllistä. Lasten ja nuorten tuki - ja hyvinvointipalveluiden tulee toimia lasten ja nuorten tarpeista käsin kokonaisvaltaisesti ja ennaltaehkäisevästi ja reagoida nopeasti nouseviin tarpeisiin.

Vammaisfoorumi on ehdottanut kolmiportaisen tuen mallin jatkamista toisen asteen opintoihin. Kolmiportaisen tuen mallin ulottaminen myös toiselle asteelle edistäisi vammaisten nuorten opiskelua.

Hallitus vahvistaa opinto-ohjausta eri koulutusasteilla. Vammaisfoorumi muistuttaa, että vammaisilla oppilailla ja opiskelijoilla tulee olla yhdenvertainen oikeus laadukkaaseen opinto-ohjaukseen. Opinto-ohjauksessa on lähdettävä vammaisen oppilaan tai opiskelijan kiinnostuksista ja tosiasiallisista mahdollisuuksista eikä ohjata heitä opinto-ohjaajan silmissä itsestään selviltä ja helpoilta näyttäviin vaihtoehtoihin. Oman työnsä tukena opinto-ohjaajat voivat käyttää vammaisjärjestöissä olevaa koulutuksen ja työelämän asiantuntemusta.

Hallitus laatii korkeakoulutuksen saavutettavuussuunnitelman, jossa käydään läpi korkeakoulutuksen sosiaalisen, alueellisen ja kielellisen tasa-arvon toteutuminen sekä eri vähemmistöryhmien korkeakoulutukseen hakeutumisen mahdolliset esteet sekä ryhdytään selvityksen pohjalta tarvittaviin toimiin. Suunnitelmaan kirjataan selkeät ja mitattavat tavoitteet aliedustettujen ryhmien koulutukseen pääsyyn ja läpäisyn edistämiseksi. Vammaisfoorumi muistuttaa, että tässä on varmistettava vammaisten opiskelijoiden ja opiskelemaan hakeutuvien aseman ja opiskelumahdollisuuksien turvaaminen. Kyse on myös vammaisten ihmisten koulutustason nostamisesta, jolla voi olla muiden tekijöiden ohella positiivista vaikutusta työllisyysasteeseen.

Vammaisfoorumi muistuttaa, että terminologiassa on oltava tarkkana. Termin saavutettavuus käyttö on ristiriitaista, sillä se ei tarkoita sitä, mitä lainsäädäntö

saavutettavuudella tarkoittaa. Saavutettavuus tarkoittaa kohteen tai verkkopalvelun helppoa lähestyttävyyttä kaikille ihmisille, ja sillä on useita eri osa-alueita. Lainsäädännöllisesti kyse on sekä YK:n vammaissopimuksen että EU:n saavutettavuusdirektiivin toimeenpanosta, joka on Suomessa toteutettu lailla digitaalisten palvelujen tarjoamisesta (306/2019).

YK:n vammaissopimuksen 9 artikla käsittelee esteettömyyttä ja saavutettavuutta. Se kattaa laajasti kaiken rakennetusta ympäristöstä viestintään sekä erilaisiin palveluihin mukaan luettuna sähköiset palvelut.

On tärkeää varmistaa, ettei saavutettavuutta sekoiteta esimerkiksi asioiden tarjolla olemiseen, maantieteelliseen saatavuuteen tai etäisyyksiin, joista puhuttaessa kyseistä termiä käytetään kovin usein.

Hallitus on valmistellut valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan ohjelman vuosille 2020–2023, jossa muun muassa tuetaan vähemmistöjä ja ehkäistään syrjäytymistä. Ohjelmassa on varsin hyvin otettu huomioon yhdenvertaisuus ja vammaisten nuorten asema. Positiivista on myös se, että vammaisjärjestöillä on edustusta valtion nuorisoneuvostossa, mikä ei ole aina ollut itsestään selvää.

TAVOITE 8: Edistää kaikkia koskevaa kestävää talouskasvua, täyttä ja tuottavaa työllisyyttä sekä säällisiä työpaikkoja

Tavoitteessa 8.5 todetaan, että työllisyysaste on 71,9 %. Kyse on koko väestön työllisyysasteesta. Vammaisten ihmisten työllisyysaste on huomattavasti matalampi. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen ylläpitämän näkövammarekisterin tilastojen mukaan näkövammaisten työllisyysaste on 41,6 %. Luvussa ovat mukana sekä kokoaikaisesti työssä olevat että he, joilla on joitain työ- tai yrittäjätuloja eläketulojen lisäksi. Tosiasia on, että kokonaisuudessaan vammaisten työllisyysaste on huomattavasti tätä matalampi. Tilastotietoja ei ole, mutta yleisesti puhutaan noin 20 %:n työllisyysasteesta. Mikäli Suomen työllisyysastetta halutaan nostaa, on välttämätöntä nostaa myös vammaisten työllisyysastetta. Oleellisen tärkeää on, että vammaiset ihmiset saavat koulutustaan vastaavaa työtä ja heidät nähdään ammattilaisina omalla alallaan.

TAVOITE 9: Rakentaa kestävää infrastruktuuria sekä edistää kestävää teollisuutta ja innovaatioita

Hallituksen toimenpiteissä esillä ovat muun muassa tutkimus- ja kehitystoiminta. Vammaisfoorumi muistuttaa YK:n vammaissopimuksen 31 artiklan velvoitteista. Artikla käsittelee tilastoja ja tietojenkeruuta. Sen mukaan muun muassa sopimuspuolet sitoutuvat kokoamaan asianmukaista tietoa,

muun muassa tilasto- ja tutkimustietoa, jonka pohjalta ne voivat muodostaa ja toteuttaa menettelytapoja YK:n vammaissopimuksen soveltamiseksi. YK:n vammaissopimuksen 8 artikla käsittelee tietoisuuden lisäämistä. Sen mukaan sopimuspuolet ryhtyvät toteuttamaan välittömiä, tehokkaita ja asianmukaisia toimia, joilla esimerkiksi lisätään tietoisuutta vammaisista ihmisistä koko yhteiskunnassa, myös perheiden tasolla, ja edistetään vammaisten ihmisten oikeuksien ja arvon kunnioittamista, torjutaan vammaisiin ihmisiin liittyviä, myös sukupuoleen ja ikään perustuvia, stereotypioita, ennakkoluuloja ja haitallisia käytäntöjä kaikilla elämänalueilla sekä edistetään tietoisuutta vammaisten ihmisten kyvyistä ja panoksesta.

TAVOITE 10: Vähentää eriarvoisuutta maiden sisällä ja niiden välillä

Hallitus ottaa käyttöön kotouttamistyön mallin, jolla tuetaan maahanmuuttajien työllistymistä ja mukaanpääsyä suomalaiseen yhteiskuntaan. Ohessa tulee olla kieliovetusta ja esimerkiksi ammatillista koulutusta. Kielikoulutukseen tulee päästä kolmen kuukauden kuluessa myönteisen oleskelulupapäätöksen saamisesta.

Vammaisfoorumi muistuttaa vammaisten maahanmuuttajien ryhmästä. Se on ryhmä, joka on tarpeen ottaa huomioon omana kohderyhmänään. Kotoutumiskoulutusten osalta on otettava huomioon koko perhe ja sen jäsenten erilaiset kotoutumisvaiheet sekä vammaisten ihmisten yksilölliset tarpeet ja yhdenvertaiset osallistumismahdollisuudet. Esimerkiksi vammaisten lasten perheiden kohdalla on otettava huomioon koko perheen tarpeet ja yhteensovittettava ne arjen realiteettien kanssa. Valitettavan yleistä on, että varsinkin vammaisen lapsen vanhemmat tai toinen heistä keskeyttää oman kotoutumiskoulutuksen lapsen vaativan hoidon vuoksi.

Vammaisten ihmisten suomen kielen opiskelu on taattava, sillä kielen oppiminen on yksi askel suomalaisen yhteiskunnan kanssa toimiessa. Myös omaishoitajille on taattava riittävä suomen tai ruotsin kielen opiskelu.

Hallitus toteuttaa yhdenvertaisuuslain osittaisuudistuksen. Nykyinen yhdenvertaisuuslaki on tullut voimaan hieman ennen kuin Suomi ratifioi YK:n vammaissopimuksen. On välttämätöntä, että yhdenvertaisuuslakia uudistettaessa otetaan huomioon YK:n vammaissopimuksen velvoitteet.

Hallituksen mukaan kielellisten oikeuksien toteutuminen turvataan ruotsin ja saamen kielellä sekä viittomakielellä sosiaali- ja terveystalveluissa sekä selvitetään varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen lainsäädännön päivitystarpeet viittomakielilain ja YK:n vammaissopimuksen mukaiseksi. Vammaisfoorumin mielestä pelkkä varhaiskasvatus-, esi- ja perusopetus - lainsäädännön uudistaminen ei riitä, vaan tulee uudistaa myös rajapinta

sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntöön sekä kuntoutuksen uudistamiseen. Erilaisten hyvinvointijärjestelmien yhteistoiminta on tärkeää kokonaisuuden kannalta. Hyvinvoinnille riittävä oikea-aikainen tuki ja matalan kynnyksen palvelut tulee tarkoittaa ja sisältää kokonaisvaltaisesti palveluita ottaen huomioon myös sosiaali- ja terveydenhuollon sekä kuntoutuksen palvelut.

Lisätietoja

Vammaisfoorumin puheenjohtaja Näkövammaisten liiton järjestöjohtaja
Sari Kokko, 050 401 5802, sari.kokko@nkl.fi

Vammaisfoorumi ry

Sari Kokko
puheenjohtaja

Pirkko Mahlamäki
pääsihteeri